

Лещенко П.В.,
здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана,
Піскунова О.В.,
д.е.н., проф.,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана,

ОЦІНЮВАННЯ ДИНАМІКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ МЕТОДУ РІВНЯ РОЗВИТКУ

Розвиток малого бізнесу в Україні має велике значення для повоєнного відновлення країни. Водночас цей сектор економіки є найбільш уразливим щодо дії негативних факторів зовнішнього середовища [1]. Стимулювання розвитку підприємництва має бути, в першу чергу, спрямоване на підвищення економічної безпеки малого підприємництва, для чого необхідні адекватні методи оцінювання рівня економічної безпеки. Як показує аналіз наукових праць, для цього є доцільним застосування методу рівня розвитку, який дозволяє розрахувати показник рівня економічної безпеки на основі комплексу вхідних статистичних показників [2].

Метою даної роботи є оцінювання рівня економічної безпеки малого бізнесу в Україні на підґрунті методу рівня розвитку.

Для аналізу динаміки економічної безпеки малого бізнесу визначено наступну систему m вхідних показників: X_1 – збільшення (зменшення) кількості діючих малих підприємств в Україні у поточному році по відношенню до попереднього року, одиниць, показник-стимулятор; X_2 - збільшення (зменшення) кількості діючих малих підприємств в Україні, які отримали прибуток, у поточному році по відношенню до попереднього року, одиниць, показник-стимулятор; X_3 - збільшення (зменшення) кількості діючих малих підприємств в Україні у відсотках до загальної кількості підприємств у поточному році по відношенню до попереднього року, %, показник-стимулятор; X_4 - збільшення (зменшення) кількості зайнятих працівників на малих підприємствах в Україні у поточному році по відношенню до попереднього року, одиниць, показник-стимулятор; X_5 - збільшення (зменшення) кількості зайнятих працівників на малих

підприємствах в Україні у відсотках до загальної кількості зайнятих працівників у поточному році по відношенню до попереднього року, %, показник-стимулятор; X6 – обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) малих підприємств України у відсотках до загального обсягу виробленої продукції, %, показник-стимулятор; X7 – рентабельність операційної діяльності малих підприємств України, %, показник-стимулятор; X8 – середньоквадратичне відхилення рентабельності операційної діяльності малих підприємств України, розраховане на основі значень показника за поточний рік та за попередні 2 роки, %, показник-дестимулятор; X9 – чистий прибуток (збиток) малих підприємств в Україні, тис. грн., показник-стимулятор; X10 – середньоквадратичне відхилення чистого прибутку (збитку) малих підприємств в Україні, розраховане на основі значень показника за поточний рік та за попередні 2 роки, %, показник-дестимулятор; X11 – кількість малих підприємств в Україні, які отримали прибуток по відношенню до загальної кількості малих підприємств, %, показник-стимулятор; X12 – відношення середнього збитку збиткового малого підприємства в Україні до середнього прибутку прибуткового малого підприємства.

Попередньо усі вхідні показники було нормалізовано. Оскільки у сукупності розглядуваних даних є показники-стимулятори, які підвищують рівень економічної безпеки, та показники-дестимулятори, які його знижують, то усі використовувані показники було перетворено на стимулятори, для чого значення дестимуляторів було помножено на (-1).

Далі розраховувався кількісний показник $Y = (Y_1, Y_2, \dots, Y_T)$ рівня економічної безпеки малого бізнесу. Спочатку було розраховувано координати точки верхнього полюса $P_0 = (p_{01}, p_{02}, \dots, p_{0m})$: $p_{0s} = \max_t x_{st}$.

Потім здійснювався розрахунок відстаней між точками – станами малого бізнесу у році t і точкою верхнього полюса $P_0 = (p_{01}, p_{02}, \dots, p_{0m})$:

$$\rho_t = \sqrt{\sum_{s=1}^m (x_{st} - p_{0s})^2}, \quad t = \overline{1, T}. \text{ Розрахунок показника рівня економічної безпеки}$$

$Y = (Y_1, Y_2, \dots, Y_t, \dots, Y_T)$ здійснювався за формулою:

$$Y_t = \frac{\rho_{\max} - \rho_t}{\rho_{\max} - \rho_{\min}}, t = \overline{1, T}.$$

Для розрахунку значень показника рівня економічної безпеки малого бізнесу в Україні використовувалися дані Державної служби статистики України за період з 2012 по 2023 рр. [3]. Отримані значення показника Y_t наведено на рис. 1.

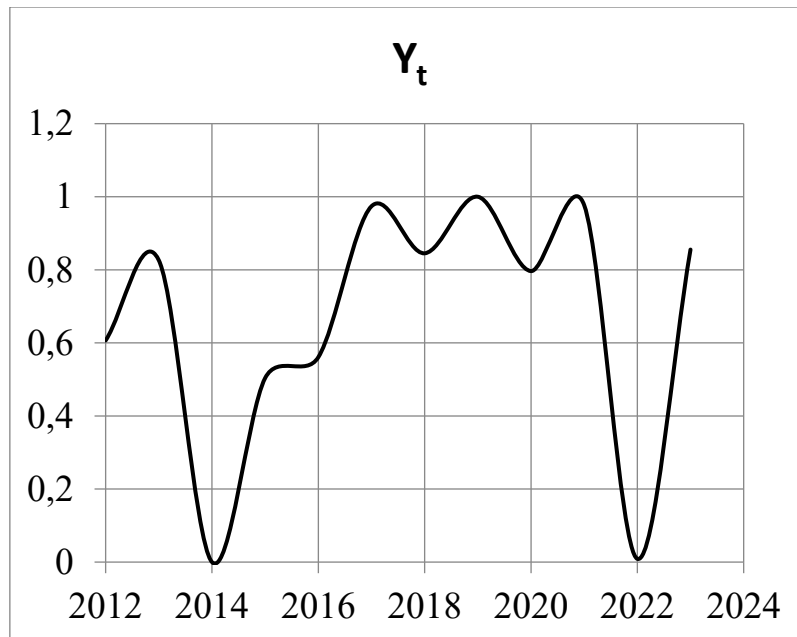

Рисунок 1 – Динаміка рівня економічної безпеки малого бізнесу в Україні (розраховано авторами)

Як бачимо з рис. 1, малий бізнес в Україні показав високу адаптивність до впливу зовнішніх негативних факторів; після стрімкого падіння значень показника Y_t у 2014 та у 2022 рр., у наступні періоди значення показника повертались на докризовий рівень.

Список використаних джерел

1. Осідач, О., & Сарнавський, Б. (2019). ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА МАЛОГО БІЗНЕСУ: РЕАЛІЇ І ПРОБЛЕМИ. *Молодий вчений*, 10 (74), 692-696. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-145>
2. Математичні моделі та методи ринкової економіки : Навчальний посібник / Вітлінський В.В., Піскунова О.В. К.: КНЕУ, 2010. 531 с.
3. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>